

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 1000 lei.

CRIZA RELIGIOASĂ ȘI REMEDIILE EI

Trăim zile nespuse de grele. Războiul prim mondial, ca toate războaiele de altfel, a scos omenirea din mentalitatea ei, în care a trăit până atunci. Un duh de destrămare a vieții religioase, în care au trăit oamenii, se strecoară în lumea pretinsă emancipată dela orașe și de aici pătrunde și în lumea dela sate.

Toată lumea era incredințată că după acel groaznic război, zorile unei vieți noi o să apară pe orizontul lumii.

Războiul ni se părea ca un fel de judecată din urmă, în fața căreia treceau îngreuiate de păcate noroadele pământului.

Judecată vestită nu de trâmbițele arhanghelilor ci de gurile de tun, prin fața căreia treceau neamurile pământului, o judecată cu caracter hotărâtor pentru viitorul lor.

Cu toții ne așteptam, că după războiu va pulsa o nouă viață, în urma focului care arde relele, în urma tributului de sânge curs din belșug și în urma vieții amare împreună cu atâtea suferințe.

Lucrurile nu se petrec tocmai așteptărilor. În viața poporului apar o mulțime de rele. Omenirea a fost scoasă din mentalitatea ei și pusă în fața multor lucruri noi, pe care n'a fost în stare îndeajuns nici să le judece, dar nici să le priceapă, lipsindu-i pregătirea sufletească necesară.

Ex. În timp de război ostașilor li s'a cerut ca să omoare pe dușmanul Patriei. „Morala socială absolvea un fapt care în mod individual era păcat”, fiind făcut contrar legii naturale și legii pozitive dumnezeiești, promulgată pentru a doua oară de Iisus Hristos. De altfel însăși învățătura Bisericii de veacuri, prin rostul sf. părinți, spune: „Fiecare om este aproapele celoralți oameni și trebuie să se socotească ca nimic deosebirea de neam, când firea este comună”.

Ei bine, omul simplu nu pricepe îndeajuns justificările concesive ale moralei sociale și de

altă parte, prin această concesie, în mintea lui se strecoară o idee greșită că „nu întotdeauna omorul este un păcat”. Sunt ocazii când omorul poate fi scuzat.

Tot în timp de război, în urma marilor lipsuri prin cari le-a fost dat să treacă, mulți se dedau la furt. Fapta rea prinde repede și la alții. Ori justificarea faptei au găsit-o scuzată prin lipsurile și marile neajunsuri în cari trăiau. Lipsurile au dispărut în timp de pace, însă deprinderile rele continuau.

De altă parte în timpul războiului o mulțime de instincte animalice: ferocitatea, animalitatea, egoismul, nesupunerea în fața autorității și a stăpânirii, își fac apariția în ființa umană. Ori toate acestea înainte au fost înfrânate de Biserică prin legile-i morale, ce călăuzeau viața popoarelor.

Prin faptele acestea și altele de această natură, cari se țin ca un apanaj de ele, s'a produs o mare spărtură în sufletul creștinilor un pronunțat desechilibru sufletească, care n'a mai putut fi restabilit, și sufletul omenirii aluneca mereu pe panta răutăților.

De altă parte legătura strânsă dintre sat și oraș, adus ca un dar nedorit, imbibarea satului cu germenele de desagregare, care există la oraș, alimentat la sat în mare măsură de cei stabiliți provizoriu la oraș și reveniți în satul de unde au plecat și îndeosebi de meseriași satului, cari își fac ucenicia la patroni cu crezuri dubioase, ateiste etc., și cari pentru a-și manifesta superioritatea în fața acelorora din mijlocul cărora au plecat, se prezintă în fața acestora ca propagatori ai indiferentismului religios și ai ateismului.

Ideile aceste de altfel prind repede teren la sat, mai ales în inimile celor certați cu morala și legile ei.

Aceasta fiind realitatea, nouă preoțimei ne incumbă marea datorie de a preschimba în oameni buni și de treabă pe semenii noștri.

Simplii pescari dela Marea Galileei au transformat în spre bine fața întregii omeniri decăzute și coruptă de atunci. Preoții Bisericii de astăzi au aceeași datorie, de a urî pe Satana și păcatul, nu pe cei păcătoși. Preoțimea — în urma curajului sfânt transmis de Mântuitorul sfinților Apostoli și prin aceștia și nouă: „Indrăzniți! Eu am biruit lumea” — nu are dreptul de a pierde nădejdea ca din cei mai mari păcătoși să facă oameni virtuoși, aducându-i la calea morală și redându-le prin aceasta sănătatea morală, după cum doftorul trupesc, chiar atunci când știe că are de a face cu o boală incurabilă, nu are dreptul a omori pe bolnav. Preoțimea are marea datorie de a renaște sufletele oamenilor, pentru a fi vrednice de a intra în împărăția lui Dumnezeu.

Va lupta contra celor trei mari rele:

1. Contra desfrâului, care pogoară omenirea în animalitate, îndobitocindu-i simțirile și mintea.

2. Contra egoismului fără margini, care strigă: „Eu, omul pământesc în toată ființa mea, să trăiesc, încolo piară lumea”.

3. Contra împietății, a lipsei de respect față de cei sfânt.

Desigur că lupta pe care o are de dus preotul, pentru realizarea unei adevărate vieți creștinești, este grea. Simplii pescari au reușit ca din lumea popoarelor greco-romane să ridice vrednici închinători ai întregii lor vieți lui Dumnezeu, în mijlocul a multor prigoane, dându-ne mucenicii cari au strălucit prin credința în Dumnezeu și prin curățenia vieții lor. Atunci oare preoții zilelor noastre cum vor răspunde în fața imperativelor Mântuitorului „...învățați toate neamurile” (Mat. 28,19) și de altă parte: „...roade să aduceți” (Ioan 15).?!!! — de cât printr'o intensificare la maximum a apostolatului se-l desfășoară, dându-și mereu seama de cuvintele sf. Ap. Pavel, că chemare înaltă au și că sunt dator să „aprindă darul lui Dumnezeu” (II Tim. 1, 6).

Prin urmare preotul va căuta ca să socializeze adevărul veșnic prin propovăduirea evangheliei, „prin care va aduce pe Hristos la oarecare distanță de conștiința credinciosului, ca să-l contemple și apoi determinarea acestuia să plece spre El și să și-l alieze ca putere permanentă a vieții ei” (Dr. Grigore Cristescu: Propovăduiți Evanghelia, pag. 13). În vederea reușitei acestei acțiuni, preotul va ține seamă și de psihologia lumii de astăzi, va cumpăni bine cauzele cari îndepărtează această lume de Hristos și, odată cunoscute acestea, va căuta metodele cele mai potrivite prin care se poate

ajunge la scopul urmărit: remedierea crizei religioase.

O astfel de operă misionară de bună seamă că nu este imposibil de îndeplinit, dar pentru aceasta ne trebuie o perseverență în apostolat. Piedicile să nu ne înpăimânteze, pentru că sf. Apostol Pavel spunea: „Când slăbesc atunci sunt tare” (2 Cor. 12, 10).

Că nu ne vom bucura imediat de rezultatele dorite în stărpirea radicală a păcatelor din sufletul omenesc, să nu ne slăbească râvna, pentru că această acțiune trebuie desfășurată timp îndelungat și sistematic, pentru a înărui adânc asupra voinței care trebuie supusă și îndrumată pe calea indicată de învățătura creștină. La această acțiune de regenerare sunt chemați toți preoții cari au luat jugul sfânt al apostolului asupra lor, dimpreună cu toți factorii de îndrumare a vieții din Stat. — Și pe aceștia trebuie să-i apropiem de misiunea sfântă căruia slujim, știind că o colaborare întotdeauna contribuie la un seceriș mai bogat în roduri spirituale.

În ce privește metoda de a răspândi adevărurile creștine pentru reevanghelizarea maselor, aceasta se va face I. prin grai viu de pe amvonurile bisericilor, cari trebuie aduse la strălucirea pe care au avut-o în primele veacuri ale creștinismului, prin propovăduirea cu „vreme și fără vreme” a adevărilor mântuitoare, cu ocazia diferitelor relațiuni ale preotului cu credincioșii, fiind veșnic prezent în viața păstorităților săi, prin formarea viitorilor credincioși încă de pe băncile școlii printr'o bună și aleasă catehizare, urmărindu-se nu atât de mult o acumulare peste măsură de cunoștințe, ci mai de grabă căutând și urmărind de a-le da o adevărată educație în scopul de a forma adevărate caractere creștine, cari în viață să practice ceea ce au învățat. „Cineva poate să știe foarte bine învățăturile religiei creștine, dar dacă nu le face nu este un creștin bun”. De altfel Mântuitorul a zis: „Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui meu celui din ceruri” (Ev. Mat. 7, 21).

II. Prin scris: Printr'o literatură creștină care nu-i suficientă că există în bibliotecile parohiale, școlare și a caselor culturale dar n'o citește nimeni, prin răspândirea foilor (ziarelor) de zidire sufletească, prin desvoltarea de conferințe pentru apărarea credinței creștine în cadrul diferitelor asociații creștine, unde tineretul adult trebuie să-și continue educația primită în băncile școlii, iar cei în vârstă să se desăvârșească în învățatură și în cultivarea adevăratei vieți creștine.

Cartea lui Petrov : „Pe urmele lui Hristos“, în care se descriu într'o formă așa de frumoasă realizările pastorului Henri Maczel, pentru cauza creștină, lupta lui cu sărăcia, ignoranța, degradarea morală și intelectuală a claselor inferioare, trebuie citită cu mult interes de fiecare preot, fiindu-i un puternic stimulent în activitatea ce trebuie s'o desfășoare, în intensificarea zelului apostolic de a ridica pe cei mai viciați oameni din slăbiciunile în cari zac și a-i aduce la Hristos, reînviiorându-le viața sufletească cu mijloacele harice de care dispune sf. noastră biserică.

Preot Dr. *Oliviu I. Cipou*
Galșa.

Sinodul dela Chișineu—Arad

Solemnitatea deschiderii

Sinodul dela Chișineu—Arad reprezenta o concesiune a guvernului revoluționar maghiar, aflat la strâmtoare, acordată partizanilor unei apropieri politice româno-maghiare, între care era și deputatul Ioan Dragoș. Sinodul acesta trebuia dar, să rezolve sau, mai degrabă, să prezinte și unele dintre problemele ce ar fi făcut obiectul acelu „congres“ național și bisericesc, proiectat la Timișoara, pentru data de 12/25 Ianie 1843,¹⁾ cu participarea delegaților comitatelor din aceste părți ungurene. Revendicările Românilor de aici urmau să rămână însă în domeniul mai restrâns, al bisericii și al școlii, solicitându-se în deosebi „ocârmuirea bisericească cu totul neatârnată de Mitropolitul Carlovitului“, cum cere Petiția Neamului românesc din Ungaria și Banat, redactată la 9/2. Mai 1843, în casa lui Emanuil Gojdu, după consfătuirea la care participase, între alții, și Ioan Dragoș²⁾.

Necesitatea întrunirii sinodului eparhiei arădane dovedea însă existența unor nevoi adânci în viața noastră bisericească și culturală, precum și urgența unor reforme, de multă vreme simțite, cerute de însuși spiritul nou al vremii. O comparație cu sinodul din 1850, patronat de însuși episcopul Gherasim Raț după prăbușirea revoluției maghiare, înfățișează, de fapt, aceleași cerințe naționale, dar acum într'o formă mai precisă și mai documentată. Dacă unii dintre reprezentanții din sinodul dela 1843 erau maghiarofili, ca Ioan Dragoș, ca vicarul Ioan Chirilescu sau ca protopopii Ioan Dragoș și Simion Bica, nu se poate susține aceeași afirmație despre toți ceilalți, pe care îi preocupa numai ridicarea neamu-

lui lor, într'un moment istoric de mari prefaceri politice și naționale, cum erau anii revoluției dela 1843 și 1849.

Deschiderea solemnă a sinodului extraordinar al diecezei Aradului s'a făcut la Chișineu—Arad, la 17/29 Martie 1849, sub președinția episcopului Gherasim Raț, decedat însă, precum am văzut, să se retragă. Participau 51 deputați sau „reprezentanți“, ai Românilor din eparhie și anume:

Ioan Arcoși, avocat din Arad; Simion Bica, preotul robilor dela închisoarea comitatului Bihor și administrator al protopopiatului Beliu; Ioan Bodea, admin. prot. Pop Măzeu; Ștefan Boroș, avocat din Oradia-Mare; Atanasie Boțco, protopopul Orăzii și președintele Consistorului de acolo. În decursul sinodului a fost silit ca să demisioneze, în urma unui vechiu conflict cu N. Jiga, exponentul comunității românești dela Oradia. Pavel Boțco, paroh la Chișineu; Mitră¹⁾ Boțco, din Bihor; Ioan Cefan, prot. Totvărăd ei; Vasile Chirila, preot în Telecuș; Ioan Chirilescu, paroh la Talpoș, ales vicar. Mihail Chirilescu, notar și avocat; Mihail Cociuba, fiscal ord. al comitatului Arad; Dimitrie Constantin, directorul școlilor din districtul Orăzii-Mari; Dim. Costa, consilier comunal dela Oradia; Gh. Dan, prot. Chișineului; M. Fericean, din Bihor; Gh. Foneș, fruntaș al Românilor bihoreni; Alex. Gavra, profesor la Preparandia arădiană; Moise Ghergariu, adm. prot. Ineu; Dimitrie Haica, ajutor de primar la Arad; Todorică Halic; Ion Ioanovici, prețor în comitatul Bihor; Nicolae Jiga, directorul școlilor din Oradia; Gavril Julani, prot. Buteni; Teodor Lazăr, avocat și notarul Consistorului dela Oradia; Emanuil Mag, avocat; Petru Marcuț; Gavril Neteu, paroh la Velența și adm. prot. Luncii; David Nicoară, locuitor din Giula; Ioan Pap, adm. protopopiatelor Mezid și Beiuș, numit apoi, în decursul sinodului, președinte al Consistorului dela Oradia; N. Pătian, loc. din Nădlac; Petru Pavel, avocat din Oradia; Pavel Petrila, consilier comunal la Arad; Ioan Poinar, negustor din Oradia; Gheorghe Popa (de Teiuș), notarul Consistorului din Arad; Ghenadie Popescu, profesor la Institutul teologic din Arad; Grigore Popovici, avocat din Arad; Ioan Popovici, avocat; Ioșif Popovici, prot. Pesteș; Sighismund Popovici, vice-notarul comitatului Arad; Teodor Popovici, prot. Șiria; Ioan Raț, prot. Aradului; Terentie Raț, prot. Beiuș; Mihail Stupa, jude mare din Oradia; Atanasie Șandor, prof. la Preparandia; Moise Suciș, comisar alimentară în comitatul Bichș; Teodor Suciș; Onul Sutea, judele Chișineului; Sebastian Tabacovici, iero-

¹⁾ T. Neg., Oameni din Bihor, 1848—1919, Oradia 1937, p. 90.

²⁾ Ibid.

¹⁾ La Neg., Martia, o. c. p. 90.

monah dela Măn. Hodos; Gh. Tapoș, paroh la Socodor și Moise Vid.¹⁾

Deschizând ședința, episcopul Gherasim Raț i-a întâmpinat pe reprezentanți cu o „veste plină de bucurie,” anume că guvernul s'a milostivit ca să se îngrijească de îmbunătățirea situației clerului ortodox și de creșterea, adică școala, Neamului românesc, „care în veacurile trecute, nici unni bine părtaș nu a fost.” Anunță totodată prezența lui Ioan Dragoș, „bărbat din sânge român și religia noastră,” în calitate de trimis al guvernului maghiar. În ce-l privește, episcopul declară că dânsul, „pentru statul sănătății, neputând ocăruierea Eparhiei după pofta sa, a o povățui,” a rugat guvernul ca să i se rânduiască un „vicar vremelnic.”

În altă ordine de idei, Gherasim Raț precizează care sunt problemele acestui sinod și anume, pe lângă alegerea vicarului, „aducerea Consistorului în rând mai bun, organizarea Institutelor Teologiei și Preparandiei române, precum și a școlilor celor mai mici.” Declară apoi sinodul de deschis.

După aceasta denumeste o delegație pentru chemarea în sala de ședință a comisariatului guvernului, Ioan Dragoș. Sunt desemnați pentru aceasta, Atanasie Boțco, protopopul Orăzii-Mari și Ioan Chirilescu, parohul din Talpoș, din partea clerului, iar Mihail Cociuba și Mihail Stupa, din partea mirenilor.

Prezentându-se astfel în sinod, deputatul Ioan Dragoș predă secretarului trei acte oficiale, spre a fi citite în fața adunării și anume:

1) Ordinul președintelui Comisiunii apărătoare de țară, cu data de 21 Februarie 1849, prin care I. Dragoș e trimis la Arad de comisar al guvernului, având depline puteri. Misiunea lui e de a cerceta situația acestei eparhii și de a lua măsurile necesare, fie printr'o consultare cu cele două consistoare, fie printr'o adunare reprezentativă, așa după cum va găsi mai util.

2) Cererea Consistorului din Orădia-Mare din 22 Feb. v. spre a se acorda aprobarea pentru convocarea unei adunări diecesane.

3). Scrisoarea episcopului Gherasim Raț din 27 Feb v. adresată comisariatului Ioan Dragoș, aflat în dieceză și ocupat cu conscrierea veniturilor parohiale, prin care îi cere ca să intervină la guvern pentru îmbunătățirea stării materiale și a consistorialilor, alături de a preoților. Totodată, îl roagă ca să mijlocească dela guvern aprobarea pentru desemnarea unui vicar, cu condiția ca episcopului să-i rămână pentru cheltuielile de lipsă, un salariu anual de 3000 florini în ar-

ginti, apoi folosirea alodului Gaiu și primirea taxelor legitime pentru singhelii și sfințiri. Să i se respecte demnitatea episcopală. Vlădica își susține dreptul ca, la alegerea sau numirea vicarului temporal, „părerea sa întru socot nță să se ieie, iară cu îmbunătățirea sănătății de nou a primi povățuirea ocăruiirii și aceea până la sfârșitul vieții, fără încurgere vicarială, a duce.”¹⁾

După ce s'au citit aceste trei acte, episcopul prezintă comisariatului pe reprezentanți prezenți, predându-i și lista cu numele lor. Apoi adunarea a plecat la biserică pentru invocarea Sfântului Duh. La sfârșitul slujbei divine, ședința se re-deschide în prezența tuturor participanților. În cuvântul acum comisariatului guvernului, Ioan Dragoș care, „cu un ton însuflețitoriu, a provocat adunarea ca, spre cinstirea religioasă și fericirea Neamului, cu geniul timpului, a propăși să se străduiască.”

Se procedează apoi la desemnarea biroului. Prin vot secret și majoritate absolută, sunt aleși doi președinți, Iosif Popovici protopopul Pesteșului, din partea clerului, iar dintre mireni, Dimitrie Haica, consulul substituit al orașului Arad. Pentru redactarea protocoalelor, se numesc, fără votare, întrunind sufragiile deputaților, doi notari, adică Ioan Pap, viitorul protopop al Beiușului și avocatul Gh. Popa de Teuș.

Astfel, adunarea se declară de constituită, admitând și principiul ca, la desbateri, să se încuviințeze „grăire sfătuitoare” și aceleora, care nu sunt deputați, dar voturi hotărâtoare nu vor avea decât reprezentanții oficiali. În sfârșit, se exprimă mulțumiri episcopului Gherasim Raț pentru conducerea de atâția ani a eparhiei. Se exprimă și durerea pentru despărțirea aceasta, pe care a provocat-o, se spune, „slăbiciunea trupescă a mult iubitului Arhiereu.”

„Și, după toate aceste scrieri, protocolul, ținerea sesiei întie pe ziua următoare 17—30 Martie la 9 ceasuri dimineața hotărându-se, adunarea în ziua de astăzi cu altele nu s'a deprins.”

Astfel se încheie solemnitatea pentru deschiderea sinodului extraordinar dela Chișineu-Arad.

Ed. I. Găvănescu.

¹⁾ Sub „Deschiderea Adunării”, protocol în fascicolă de acte despre sinodul dela Chișineu-Arad. În arhiva Consistorului atâdan, la anul 1849.

Cetiți cu drag și răspândiți în cât mai multe familii „CALEA MANTUIRII”, cuvântul adevărului creștin.

¹⁾ Identificările le-am făcut depe actele sinodului și cu ajutorul volumului: Oameși din Bihor de T. Neș.

Casa Domnului Hristos

Măturotul n'a avut casă pământescă. „Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; dar Fiul omului n'are unde-și odihni capul“. Voia să spună până și prin aceasta, că nu face să te înconjoari cu prea multe ziduri aici pe prundișul pământului, ci mai bine colo sus pe stâncea cerului. Voia să arate că nu va fi al unuia nici ai altuia, că va fi al oricui, al tuturor, al celor ce-l vor merita, îl vor iubi.

În pruncie găsisse în Ierusalim o casă în care mult i-ar fi plăcut să stea. Era aceea pe care o numise „casa Tatălui meu.“ Dar și pe aceasta mai târziu, către răstignire, n'o mai găsea așa cum ar fi vrut. Era ca și-o peșteră de tâlhari. Vindeau, cumcumpărau și făcea schimb de bani acolo. S'a desgustat, de purta gânduri ca acelea pe care le împărtășise Samaritencei: „Vine ceasul de nu vă veți închina Tatălui nici pe muntele acesta nici în Ierusalim.“

Și totuși, pe ici pe colea, găsisse câte-o casă pe care o sfințise cu prezența sa, o binecuvânta, și-o hirotesia de mântuită.

Erau casele în care găsisse câte ceva bun, găsisse găsisse ce nu'tâlnea la tot pasul în Israel. Una dintre acestea era și a sutașului păgân, a cărei acoperiș, spunea proprietarul, nu era vrednic să-l adăpostească pe Iisus. Aceea apoi alui Zaheu. Într'aceasta, a șefului de vamă bogat și păcătos, a spus lămurit, „... trebuie să rămân în casa ta. Astăzi a intrat mântuirea în casa acesta.“

În a lui Zaheu se săvârșeau milostenia și dreptatea. Se iubea Huistos. Se dădea jumătate săracilor și împătrit năpăstuiților, dintr'o avere câștigată pe drept și nedrept.

În casa Tatălui său din Ierusalim, Hristos n'a fost văzut, n'a fost luat în seamă de grija tărilor încărcate cu bani. A trebuit să-și facă loc printre ele cu puterea. Aci în casa din Ierihon e dată afară bogăția, banul, ca să încapă Fiul lui Dumnezeu.

I se făcea după cum a zis Ioan, 14. 23: „Dacă mă iubește cineva, va păzi cuvântul meu și Tatăl meu îl va iubi. Noi vom veni la el și vom locui împreună.“

Hristos a venit în casa sutașului și a lui Zaheu. Vine și într'ale noastre. În cocioabele de stuh, în bisericile de lemn, de piatră, de aur, unde suntem adunați doi sau trei în numele lui.

În acestea vine vremelnic; până va dura arhitectura clădirii și glasurile invocatoare. Vine și rămâne definitiv în sufletele care au puterea să treacă peste vremelnic: „Cine mănâncă trupul meu și bea sângele meu, rămâne în mine și eu rămân în el.“

Aceasta ar fi sălășluirea prin excelență a lui Hristos în noi, căsnicirea cu Hristos, casa de care ar grăt numai bine. Casa de care ai putea zice ca și Iacov: „Cât de înfricoșat este locul acesta! Aici este casa lui Dumnezeu, aici este poarta cerurilor.“ (Gen. 28. 17.)

Pr. Gh. Perva

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 11 Martie 1945 să vorbim despre: ADEVĂRUL EXISTENȚEI LUI DUMNEZEU.

Nu putem vorbi despre religie fără să vorbim și despre Dumnezeu. Unii vorbesc mai întâi despre Dumnezeu, apoi despre religie; alții vorbesc mai întâi despre religie, apoi despre Dumnezeu. În orice caz, nu ne putem închipui religia fără Dumnezeu, după cum nu ne-o putem închipui fără om. Dumnezeu și omul sunt cei doi factori care condiționează religia.

Pentru foarte mulți oameni, adevărul existenței lui Dumnezeu este un mare semn de întrebare, însoțit de un mare chin sufletesc. Aproape în fiecare muritor se sbuciumă un Toma necredinciosul, care nu se mulțumește numai cu un articol sau crez religios, în care se cuprinde simplu mărturisirea credinței în existența lui Dumnezeu, ci vrea să vadă, caută să pipăie corpul Dumnezeirii, fără să-și dea seama de imperfecțiunea simțurilor și de relativitatea facultăților sale sufletești, create și adaptate condițiilor de viață pământeană și trupestă, nu pentru a cuprinde cu mijloace atât de slabe și limitate Perfecțiunea absolută și eternă.

Aproape fiecare om întreabă și se întreabă: Este?... Sau: Nu este!... — Există?... Sau: Nu există Dumnezeu!...

Se scrie prin cărți, se strigă pe la răspântii sau se șoptește pe la urechi că „nu este Dumnezeu“ și că preoții fac speculă, înșală oamenii cu numele lui Dumnezeu. Nu demult un bărbat de stat, în convorbire cu niște preoți, le-a spus: Vă laud pentru că sunteți în fruntea unui popor bun, dar nu vă iert pentru că speculați cu numele lui Dumnezeu.

Este Dumnezeu o invenție a preoților, un nume de speculă, deci o minciună, sau un adevăr, cel din urmă, cel mai mare și mai grav adevăr dintre toate?... Această e întrebarea cea mai grea, la care trebuie să răspundem.

Unii — atei — răspund hotărât: Nu!... Dumnezeu nu există, pentru că nimeni nu l-a văzut, nici cu microscopul, nici cu telescopul; nimeni nu i-a văzut fața, nimeni nu i-a auzit glasul, nimeni nu l-a pipăit. Nici matematica prin cifrele ei, nici fizica prin legile ei, nici chimia prin experiențele ei, nici biologia prin studiile și concluziile ei, — nicio știință nu ne poate dovedi existența ființei lui Dumnezeu, pentru că... nu există...

Alții — panteiștii — răspund: Totul este Dumnezeu și Dumnezeu e totul. Numai Dumnezeu există. El sau natura e totuna. Lumea e Dumnezeu și Dumnezeu e identic cu lumea. Sau, cu alte cuvinte: Dumnezeu e sufletul lumii și lumea e corpul lui Dumnezeu. Despre un Dumnezeu în afară sau deosebit de lume, nu poate să fie vorba.

Alții — scepticii, îndoelnicii, nepăsătorii, indiferenții — răspund că nu se poate ști dacă există Dumnezeu, sau nu. Poate că da, poate că nu, — cine știe?... Unii ca aceștia răspund ca și un învățat, mort înainte de a muri: Nici nu l-am căutat, nici nu l-am aflat...

Alții — agnosticii — răspund: Oricât ne-am osteni să aflăm dacă este și cine este Dumnezeu, nu putem ajunge la niciun rezultat. Niciodată și prin niciun mijloc nu putem ajunge la cunoașterea ființei lui Dumnezeu. Nici mintea nu ne ajută, nici experiența nu ne folosește. În privința aceasta, e zădărnica orice trudă și orice pretenție.*-

Impotriva și deasupra tuturor acestor răspunsuri, religia și împreună cu ea omenirea întreagă, și din sânul omenirii învățații cei mai mari și filosofilor cei mai înțelepți — teiștii — răspund limpede și hotărât: *Da!... Este!... Dumnezeu există!...* El este Ființa atotputernică și atotînțeleaptă, Forța creatoare, legislatoare și guvernatoare a lumii întregi. Nu se poate închipui ca toate operele din lume să-și aibe un creator, toate legile și legiuitorii, toate zidirile un arhitect și toate făpturile un autor, un tată, numai lumea nu!... Numai lumea să nu aibe un Creator, numai legile lumii să existe fără de un Legiuitor, numai zidirea lumii să se fi făcut fără de un Arhitect-ziditor, numai viața, planurile și bunurile lumii să nu aibe niciun Autor, niciun Stăpân și niciun Guvernator!... Iată ceea ce mintea sănătoasă nu poate admite. Deși puterile minții sunt mărginite, și mărginitul nu poate cuprinde Nemărginitul; deși judecățile rațiunii sunt relative, și relativul nu poate cuprinde Absolutul; deși ființa omului e imperfectă și imperfecțiunea nu poate cuprinde Perfecțiunea, cu toate acestea adevărul existenței lui Dumnezeu nu poate fi negat, sau dacă este negat nu poate fi nimic. Existența lui Dumnezeu este o cerință a gândirii logice, o „necesitate științifică“ a minții sănătoase, un adevăr proclamat de glasul conștiinței, tot așa cum de pildă existența planetei Pluto, deși nevăzută și neștiută de nimeni, a fost o cerință și a

rămăs o descoperire a calculului matematic. „Existența lui Dumnezeu este mai sigură decât cea mai sigură dintre toate teoremele geometriei“ (Descartes). Existența Lui este o credință, o dogmă care stă în focarul tuturor religiilor; e glasul naturii și a istoriei, e concluzia tuturor științelor și mărturisirea tuturor inimilor curate.

La Dumnezeu se ajunge pe multe căi, pe orice drum, dar cel mai sigur este cel mai simplu: Dumnezeu e în mine, în sufletul meu, în inima mea. Il simțesc, îl trăiesc și mă bucur de El. Se spune cu dreptate că Dumnezeu e așa de mare, încât nu încapă în lumea toată; dar e așa de mic, încât încapă într-o inimă curată. Dacă nu-l căutăm și nu-l aflăm aci, în taina și în adâncul inimii iubitoare, atunci nu-l mai aflăm nicăiri. Aci răsună glasul său; aci pătrund raze din lumina sa, împreună cu toate comorile bucuriei și ale darurilor sale. Aci picură stropi și schinteiază puteri din oceanul înțelepciunii sale.

Fericitul Augustin a încercat să scrie o carte „Despre Dumnezeu“, dar neizbutind să afle un răspuns mulțumitor la întrebarea: „Ce este Dumnezeu?“ — a plecat la plimbare pe malul mării, ca să mediteze, să se recreeze și să-și limpezească gândurile. Aici întâlnește un copil, care făcuse o gropiță în nisip și se ostenea să care cu un ciob apa din mare în gropiță. „Ce faci tu, copile?“ întrebă Augustin. „Vreau să deșert marea în gropița mea“, răspuse copilul, grăbit să-și continue lucrarea. Fericitul Augustin zâmbi și plecă mai departe, zicându-și în gând; „Ce naivi sunt copiii! Ce puțin înțeleg ei! Cum își închipue de pildă acest copilaș, că poate deșerta marea în gropița sa, și încă cu un ciob!“... Revenind la subiectul care îl frământa, firul gândirii sale luă deodată altă întorsătură și surprins își zise: „Nu sunt eu oare întocmai ca acest copil, căci vreau să cuprind, cu slaba mea minte și să fac înțeleasă și altora ființa nemărginitului Dumnezeu! Mărginitul nu poate cuprinde pe Cel-nemărginit. E de ajuns dacă i se poate închina, dacă se poate lăsa în voia lui, dacă-și dă osteneala să cunoască această voie și să trăiască după ea“.

Din istorisirea aceasta a Fericitului Augustin, se înțelege că marea Dumnezeirii nu poate încăpea în gropița minții omenești. Totuși, ajung câțiva stropi, ca să ne convingem, că este ceva și în gropița din apa mării. Tot așa sunt de ajuns câteva raze de lumină, câțiva stropi de înțelepciune, ca să ne dăm seama de existența Creatorului și Ziditorului a toate. Și după cum ochiul fizic poate să contemple de pe țărm chemarea, adâncurile și nemărginirea oceanului, tot așa ochiul sufletului, mintea în inimă, poate contempla existența, chemarea, atotștiința și atotputernicia lui Dumnezeu. Cetești opera și te gândești la autor; privești natura și te gândești la Creator. Din ceea ce ne spune inima, din ceea ce constată rațiu-

* Hiero, tiranul Siracuzei, care a trăit înveacul al 5-lea înainte de Hristos, a întrebat pe înțeleptul Simonides, care trăia la curtea sa împreună cu alți înțelepți: „Simonides, înțelepciunea ta e mare. Am auzit dela tine multe lucruri frumoase și sfaturi înțelepte. Incordează-ți mintea și spune-mi: Ce este Dumnezeu?“. Înțeleptul ceru timp de două zile, ca să se gândească, apoi mai ceru patru zile și după patru opt, și poate că mergea tot așa mai departe, dacă tiranul nu l-ar fi oprit, ca să-l întrebe supărat: „Dar ce? Nu cumva ai de gând să mă amâni la nesfârșit cu răspunsul tău?“ — „Da“, grăi înțeleptul, „și tocmai acest a răspunsul meu“. — Cum așa?!“ — replică Hiero. — „Întrebarea ta, stăpâne“, răspuse din nou Simonides, „e mai presus de puterile înțelepților. Cu cât cugeți mai mult la ea, cu atât mai puțin o înțelegeți. Ea e asemenea unui munte: chiar de departe văzut, e imens și cu cât te apropii mai mult de el, cu atât e mai mare, mai impunător. Și dacă nu poți cuprinde și acoperi muntele cu mâna, cum ai vrea să poți cuprinde cu mintea pe Cel care a făcut minții și omenii?...“ Tiranul înțelese cuvintele înțeleptului și, îndreptându-și privirea spre cer, exclamă: „Da, Dumnezeu nu poate fi înțeles de mintea omenească!“

nea logică, din ceea ce ne învață capodopera naturii, ne încredințăm că existența lui Dumnezeu este un adevăr, primul, cel mai grav și ultimul adevăr: *Adevărul Suprem*; izvorul, temelgia, esența și scopul tuturor adevărilor.

Nici atei, care caută spiritul în materie și nu-l află, sau îl neagă deadreptul;

Nici panteiștii, care caută spiritul în natură sau îl identifică cu natura;

Nici scepticii, care se îndoiesc de toate;

Nici agnosticii, care nu se ocupă de nimic serios și prin aceasta slăbesc certitudinile și opresc progresul, îmbunătățirea și desăvârșirea omului, — nu au nicio dovadă convingătoare despre neexistența lui Dumnezeu. Față de probele teiștilor și pește tot față de credințele și convingerile religiei, toți se află nu numai în inferioritate logică, dar și într-o absolută minoritate numerică.*

Teismul religios ne învață, precum vom vedea ceva mai departe, că adevărul existenței lui Dumnezeu se întemeiază pe argumente raționale, științifice și morale, cu neputință de răsturnat. El ne mai încredințează că a cunoaște pe Dumnezeu înseamnă a purta în noi spiritul său, înțelepciunea sa, voința sa, bunătatea sa, iubirea sa. După religie, acela cunoaște mai bine pe Dumnezeu, care iubește mai mult. Nimeni nu-l poate avea, dacă nu-l iubește; nimeni nu-l iubește, fără să-l adore; nimeni nu-l adoră fără să-l roage, fără să-i cânte, fără i se închine, fără să-l cheme și să-i strige, ziua și noaptea, în temple, cu graiul sau în taina inimii:

*Doamne, ajută-mi !... Doamne, iartă-mă !...
Doamne, miluește-mă !... Doamne, mulțumescu-ți !...
Doamne, mărire Ție, Doamne !...*

Cărți

Protopop A. Nanu : *VIRTUȚI STRĂBUNE*
Povestiri. Sibiu 1945. Pag. 242, prețul 250 lei.

În literatura noastră religioasă, părintele Aurel Nanu dela Sibiu ocupă un loc de frunte. Prin povestirile sale istorice reprezintă un gen cu totul original. Sfinția Sa a ales din Istoria Bisericii și a Neamului tot ce poate fi mai frumos și mai de folos în educația credinței și a virtuților creștine.

Într'un graiu de evanghelie, de cazanie și de poezie populară, ne-a dăruit până acum șapte astfel de cărți, cu care cu drept cuvânt se poate mândri

* Referindu-se la atitudinea oamenilor în fața lui Dumnezeu, I. W. Goethe scrie: „Nu sunt decât trei soiuri de oameni: unii care slujesc lui Dumnezeu, pentru că l-au găsit; alții care veșnic se străduiesc a-l căuta, pentru că nu l-au găsit; și alții care trăiesc fără a-l căuta și fără a-l fi găsit“.

„Cei dintâi sunt și înțelepți și fericiți, cei de al doilea sunt înțelepți dar nefericiți, iar cei din urmă sunt și nebuni și nefericiți“.

biblioteca de „Popasuri duhovnicești“: *Biruința Crucii*, *Icoane de căință*, *La zile mari*, *Suflete de mucenici*, *În lumina harului*, *Tatăl nostru* și cea din urmă: *Virtuți străbune*.

Cine a spus că noi nu avem literatură religioasă, cărți duhovnicești potrivite pentru tineretul școlar și pentru credincioșii iubitori de lectură pioasă?... Părintele Nanu este o mărturie și încă una de model. Poate fi cetit cu drag de cetitorii cei mai pretențioși, dar și de mulțimea credincioșilor doritori de lumină pentru minte și desfătare pentru inimă.

În „Virtuți străbune“, Sfinția Sa a ales 35 exemple de virtuți din trecutul nostru, — dela mucenicul Nichita Romanul, care și-a dat viața pentru Hristos, și până la Pătru Tăndră, fericitul plugar care a gustat prima oară pâine albă din pământul lui, — pe care le povestește cu o măiestrie cuceritoare.

Părintele D. Stăniloae, care scrie prefața lucrării, numește opera părintelui Nanu „o cartea virtuților neamului“, în care se cuprinde „icoana luptelor unui neam pentru existența lui, pentru credința lui și pentru virtuțile minunate-cari l-au împodobit“. Caracterizarea este exactă.

Avem aci exemplificate, într'o frumoasă expunere literară, credința în Hristos, neamul, țara, altarul, crucea, dragostea, dreptatea, mila, frăția, dărnicia, bărbăția, omenia, legea, libertatea, etc. — virtuțile Evangheliei rodite în istoria neamului.

În scrisul părintelui Nanu istoria devine poveste și povestea învățătură creștină. Iată, de pildă, pe Nichita Romanul în fața regelui Atanaric. Îi cere, voe să răspândească lumina credinței între frații săi daco-romani.

— „Lumina lui Wuotan?“

— „Nu, Atanaric. Să mă ferească Dumnezeu de asta.“

— „Dar?“

— „Evanghelia lui Hristos, căci ea este lumina lumii. Ca să răsără bunătatea în locul răului și să crească blândețea în locul sălbătăciei. Să petreacă împreună lupul cu mielul și ursul cu vițelul. Să se schimbe în altare de închinare peșterile de hoții și desfrânare. Să răsune luncile văilor și măgurile munților de irmoasele cuvioșilor. Să odrăslească flori în-gerești în locul urâtelor voastre datini păgânești“.

În acest gen scrie părintele Nanu paginile sale: pline de idei, cu întâmplări dramatizate, dintre cele mai instructive și educative.

Simțim o plăcută datorie să atragem atenția cetitorilor noștri asupra scrierilor părintelui Nanu, ca ele să nu lipsească din bibliotecile parohiale și mai ales să fie puse în mâna tineretului în număr cât mai mare.

Informațiuni

= PARINTELE GH BELEIU din Gurba, fost student al Academiei Teologice din Arad, un preot distins din generația tineră, care păstorește într-o foarte modestă parohie din Eparhia Aradului sesizat de calomniile diaconului Ion Triponescu din Lipova, a trimis corpului profesorilor dela școala noastră de Teologie un protest față de afirmațiunile inconștiente, publicate de fostul său coleg, în coloanele ziarului „Vestul” din Timișoara. Deși ar merita să-l publicăm în întregime, redăm din el numai următoarele pasagi:

Cum se împacă oare diaconul cu principiile morale vestite cu atâta însuflețire de pe înălțimea Catedrei Academiei pe care o insultă? Acolo a auzit că Mântuitorul a învățat că dacă cineva aruncă asupra ta cu piatră, tu să-i arunci pâine, iar dânsul aplică principiul tocmai pe dos, aruncă cu piatră asupra celui ce i a dat pâine. Așa morală vestește și aplică dânsul? Oare superiorii lui nu vor sesiza pericolul?...

În preoție nu există oportunism. Creștinismul nu este o religie oportunistă. Creștinismul este clar. În consecință nu vrem preoți oportuniști, răsturnători ai moralei. În felul de a fi a lui Triponescu, noi, cei ce am stat 4 ani de zile pe băncile Academiei Teologice din Arad, nu am auzit vestindu-se de pe Catedră. Acolo noi am auzit vestindu-se Evanghelia lui Hristos curat, clar, minuțios de fidel, nu inversată. Poate că simțul percepției lui Triponescu a suferit vreo perturbație bolnavă, ce l a făcut să imprime în memorie ideile tocmai invers. Noi, de acolo, am luat aluatul, care dospind, să înmulțească frământătura Evangheliei, umplând inimile noastre, ca apoi să se reverse asupra păstoriiților noștri.

Deaceea ne este dragă „Academia”, o prețuim la adevărata Ei valoare, iar învățăturile împărtășite de Ea ne sunt farul luminos ce ne călăuzește în activitatea noastră pastorală. O considerăm altar, pentru că întrânsa ne am sacrificat sufletul, închinându-l lui Iisus. O numim cetate, pentru că întrânsa ne-am întărit inimile în lupta contra patimilor. Ii zicem lumină, pentru că Ea ne a luminat mintea pentru înțelegerea învățăturii lui Hristos. O numim isvor, pentru că ne-a adăpat sufletele insetate după adevăr și dreptate. Și în fine ne este Școală, pentru că întrânsa ne am oțelit caracterele și am învățat virtuțile.

Iar acelora de azi, de mâine, ori de mai târziu, care au sau vor avea obrăznicia să arunce asupra Ei cu noroiu, le vom răspunde: ați avut minte și nu ați priceput; inimă și nu ați simțit; ochi și nu ați văzut; urechi și nu ați auzit.

Școala de Duminecă

10. Program pentru Duminecă 11 Martie 1945.

1. *Rugăciune*: Tatăl nostru.

2. *Cântare comună*: Nu vom tăcea, Născătoare de Dumnezeu...

3-4. *Cetirea Evangheliei*: (Luca 25, 31-46) și *Apostolului zilei* (I. Cor. 8, 8-9, 2) cu tâlcuire.

5. *Cântare comună*: 1. Fericiți cei săraci cu du-du...; 2. ...cei ce plân; 3. ...cei blânzi; 4. ...cei ce flămânzesc și insetoșează...

6. *Cetire din V. T.*: Saul la vrăjitoarea din Endor. (I. Regi c. 28).

7. *Povește moral*: Plângerea lui Iov. (Cartea lui Iov c. 3).

8. *Intercalări*: (Poezii rel. etc.).

9. *Cântare comună*: Iată mirele vine... (70. Cânt. rel. pg. 18.)

10. *Rugăciuni*: Lumină lină... Liturghier pg. 20.)
A.

Nr. 455/ 1945.

Comunicat

Adecem la cunoștință C. Păr. preoți, care au înaintat la timp cereri pentru a li se acorda o nouă gradăție cu începere dela 1 Aprilie 1945, că On. Minister al Cultelor, cu Decizia nr. 3645/1945, a acordat câte o nouă gradăție următorilor preoți:

Gradația I a.

1. Demian Tudor, Arad IV.
2. Buțiu Ioan, Arad Micălaça-Nouă.
3. Caceu Cornel, Arad-Spitale.
4. Beleanu Petru Moțiori, Arad.
5. Jiva Aurel Radești, Arad.

Gradația II a

6. Tătar Traian Arad Bujac.
7. Luca Gheorghe Bodrogu Vechi, Arad.
8. Mihai Gheorghe Comlaș, Arad.
9. Balta Gheorghe Covăsăț, Arad.
10. Bora Romul Crișana, Arad.
11. Mărcuș Gheorghe Cuied, Arad.
12. Lipovan Nicolae Grănicerji, Arad.
13. Moțiu Ioan Măderat, Arad.
14. Goia Aurel Năllac, Arad.
15. Nădăban Ioan Șetin, Arad.
16. Luca Aurel Zirand, Arad.

Gradația III a

17. Herbei Teofan Arad Catedrală.
18. Vancea Nicolae Andrei Șaguna, Arad.
19. Leucan Ioan Leuș Hunedoara.
20. Popa Gheorghe Miniș, Arad.
21. Borza Nicodem Odvor, Arad.
22. Rugilă Traian Sâmbăteni, Arad.
23. Rusu Teodor Sălăgeni, Arad.
24. Gruin Gheorghe Semlac, Arad.
25. Măcinic Mihai Șiria, Arad.

Gradația IV a

26. Tamaș David Obârșia, Hunedoara.

Preoților Pavel Tripa și Serafim Jora li s'a cunoscut gradăția I-a cu începere dela 1 Aprilie 1945 și tot de atunci gradăția III a preotului Cornel Tătar.

Preotului Ioan Agcu dela parohia Voidoveni nu i s'a acordat gradăția II-a, deoarece nu i s'au recunoscut anii serviți în învățământ și pr. Gh. Perva dela parohia Mășca gradăția III a, intrucât a fost numit la 15 Aprilie 1940.

Arad, la 20 Februarie 1945

Consiliul Eparhial.